

# Urtebehandleren utenfor klinikken

Urtemedisineren som går i marka med en velduftende sekk på ryggen er noe som ikke kan begrenses til en bestemt tid i vår historie. For alt jeg vet kan bildet være dagsaktuelt så langt tilbake hukommelsen strekker og så langt fram framtidshåpet lever. En tibetansk urtemedisiner snudde seg en gang til meg og sa «du vet, jobben er i alle tider og deler av livet ditt, ikke bare klinikken.». Dette kan forstås på flere måter.

Begrepet urtemedisinerer er noe diffust. Noen foretrekker fytoterapeut, urtebehandler, plantemedisiner, urteterapeut, herbalist, urtekyndig, naturterapeut osv. Disse uttrykkene prøver å fastslå et yrke eller et liv. Hvert individ går i marka på sin måte, ser og gjør nytte av plantene på sin måte. To mennesker har kontakt med naturen på hver sin måte. Diversitet i et lokalsamfunn blomstrer når folk velger å gå sin egen vei. Dermed er det sikkert at urtebehandlerens rolle utenfor klinikken kan være meget videre enn det jeg dekker her.

## Sanking og dyrking av medisinske planter

Før den industrielle produksjonen var det plantemedisinerens jobb å få tak i de urtene hun eller han hadde behov for. Dette er fremdeles tilfellet mange områder i verden. I den vestlige verden er det tilgang på det meste, noe som kan gi terapeutene mer tid til å studere feltet sitt, praktisere i klinikken, promotere, gjøre det administrative arbeidet osv.

Noen dyrker medisinske planter, noen høster, andre selger, noen blander og andre bruker. Alle har sitt spesifikke felt. Ville våre tippoldemors tippoldefar velge å spesialisere seg, om tilbudet var der? Det er ikke lett å si.

Om en moderne terapeut velger å gå ut i marka finner hen raskt ut at dette arbeidet må prioriteres gjennom årets sesonger. Hvis lindetreet



Mari Jerstad.

står i blomst finnes det ingen gode unnskyldninger for ikke å være der. Jobben inkluderer det å kjenne morgenkulden i ansiktet, bli gjennomvåt i regnvær og få klærne revet i stykker i buskene. Det gjør at en blir kjent med alle stiene i landskapet. Øynene trenes til å legge merke til nyttevekster på helt uventede steder. Livet til en som sanker eller dyrker sine urter kan være mer fylt av mening og glede enn det en timelønn dekker.

Dette arbeidet bygger en kontakt mellom urtebehandleren og det lokale landskapet. Det gir muligheten til å føle at man er en del av et større landskap. Tiden utendørs kan være næringsrik for behandleren selv. Behandleren blir kjent med de medisinske plantene gjennom å se deres voksemønster og lokale klima.

Noen plantemedisinere bruker nesten all sin tid i marka, og overrasker sine venner med medisinsk kunnskap kun når behovet oppstår. Andre er del av lokale tur-lag eller utesport og deler sin kunnskap hver gang gleden springer til hjertet av synet på en spirende medisinsplante.

Det kan finnes andre som dyrker eller sanker urter i terapeutens lokalmiljø. Dette gir terapeuten en mulighet til å ta del i lokalsamfunnet og lokalsamfunnets kontakt med den naturlige verden.

Om en pasient/bruker ønsker kan han eller hun inviteres til å være med å lage sin egen medisin. Med en god botanisk forståelse kan vedkommende inviteres til selv å gå tur i marka og finne urtene. Dermed er det mulig at kunnskapen blir værende hos individet og hans eller hennes familie, og deles videre der det er behov.

## Aktiv i lokalsamfunnet

Det var ikke lenge siden enhver mor kjente alle de lokale medisinsplantene hun hadde behov for. Det er fremdeles sant for noen få. Samtidig er det en fantastisk nytte i tilgjengeligheten av helsetjenesten i dette landet.

Men det behøver ikke bety at behandlingsmetoder som virker skal gå tapt. Enhver som kjenner plantene har også muligheten til å så frø slik at kunnskapen vokser tilbake i familiene og lokalsamfunnene.

Med inspirasjonen som kommer av å se at en plante har en positiv effekt, er det mulig å bygge et forhold mellom planter og et lokalsamfunn. Folk blir gjerne med å utforske landskapet med urteturer der de medisinske plantene blir satt i fokus. Videre kan man holde kurs om foredling av urtene, bruksområder, urter for spesifikke plager, botanikk for sanking og mye mer.

Flere er bevisst den store kunnskapsbanken som fremdeles finnes hos den eldre generasjonen. Mange

institusjoner, hobbyer, organisasjoner og lokallag. Videreformidling av denne kunnskapen er viktig for fellesskapet. Noen behandlere velger å praktisere fra samme lokale eller klinikk som andre ressurssterke mennesker. I lokalsamfunnet og også det større samfunnet finnes det mye å ta tak i når det gjelder politisk arbeid for yrket. Troen på at dette er en kamp å holde fast ved kan føre til mye godt. Grasrotbevegelser og sterk vilje er nyttige fenomener. Det er bare å blåse flammer i gnistene.

Tradisjonelt i flere områder i Asia, og også i folkeeventyr fra nærmere strøk, er det vanlig at urtekyndige bor i utkanten av byen eller bygda (Abram, 1997: 7). Kanskje for å få mer plass og stilhet. Abram understreker at det er en praktisk plassering mellom det naturlige landskapet og det menneskelige samfunnet. Han noterer at de som bruker medisinske planter, har tradisjonelt hatt ansvaret for balanse i forholdet mellom det naturlige samfunnet og menneskets samfunn. Dette ansva-

” I lokalsamfunnet og også det større samfunnet finnes det mye å ta tak i når det gjelder politisk arbeid for yrket. Troen på at dette er en kamp å holde fast ved kan føre til mye godt. Grasrotbevegelser og sterk vilje er nyttige fenomener. Det er bare å blåse flammer i gnistene. ”

eldre bor på eldresenter og har begrenset mulighet for å formidle kunnskap og erfaring. Det å ta seg tid til å snakke med disse menneskene og høre deres historier kan være meget verdifullt, også når det gjelder urtemedisin. Terapeuter kan lære fra de eldste og de yngste. Barnas åpenhet og glede i å utforske er perfekt for å lære og dele kunnskap og erfaring om planter. Allerede som barn kan man ha en mestringsfølelse for egen helse.

Formidling av kunnskap om helse, kroppen og planter behøver ikke å skje på en kjedelig måte. Det er mulig å formidle gjennom kreativitet. Gjennom billedkunst, dans, nytenkende teater, film, fortellerkunst og mange andre kunstformer. Wood (2004: 30) noterer at poeter har tradisjonelt formidlet kunnskaper om den naturlige verden i poesi som lett huskes og formidles videre.

En terapeut som tar del i lokalmiljøet og som kjenner den godt, vet hva som finnes av ressurser. Dette kommer til nytte i praksisen da terapeuten kjenner til ressurssterke mennesker, slik som andre helsearbeidere, terapeuter, helserelevanter

Uansett hvordan urteterapeuten velger å jobbe, er det meget sannsynlig at bevisstgjøring av urtemedisin i lokalmiljøet blir en del av arbeidet. Etter hvert som folk lærer nytteverdien av de medisinske planene, er det viktig at de også lærer seg interaksjonsrisiko med andre medisiner og eventuelt hvilke giftige planter disse kan bli forvekslet med under sanking. Sist med ikke minst er helhetlig kunnskap om den lokale naturen viktig blant annet for å unngå overhøsting og utrydding av ville vekster.

### Arbeid med mennesker og planter

Villmarken ligger ikke så langt fra dørstokken for mange av oss. Enhver som jobber med medisinske planter har sitt eget forhold til jorda. Plantene kommer derfra, og på de fleste måter kan en si at det gjør vi mennesker også. Mange som jobber med urter bor i urbane settinger, men er omringet av plantene likevel. Flere medisinske planer er fylt av en så stor livskraft at de vokser frem gjennom asfalten (som løvetann, groblad og brennesle).

ret kan være litt vel mye å tenke på i det moderne Norge. Vi har bygget opp dårlige vaner når det kommer til forholdet mellom den menneskelige og den ikke-menneskelige verden. Likevel skader det ikke å være bevisst situasjonen.

For en urtemedisiner som sanker på en bakketopp eller som leder et mangfoldig kurs; eller sitter stille under et bjørketre; eller heller mandelolje over tørket Hypericum i sola; eller legger noen groblader på et vepsestikk; er det uansett viktig å ha en opplevelse av helhet. Det kan være en påminnelse om at vi også er en del av landskapet. Det kan åpne for helhetlig forståelse og muligheten for helhetlig behandling.

*marikaapeurt@gmail.com*

### Referanser

- Abram, D. (1997) The spell of the Sensuous : Perception and language in a more-than-human world. New York: Vintage books.
- Wood, M. (2004) The practise of traditional western herbalism : Basic doctrine, energetics, and Classification.